

Ciężkie życie polskiego demaskatora. Raport TI

---

10 listopada br. organizacja Transparency International (TI) opublikowała raport na temat ochrony demaskatorów w 23 krajach Unii Europejskiej.

TI wskazało, że 16 państw posiada częściową ochronę osób zgłaszających nadużycia. W tej grupie znalazła się Polska obok takich krajów jak: Austria, Belgia, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Francja, Niemcy, Irlandia, Włochy, Łotwa, Malta, Holandia i Szwecja. Siedem państw nie posiada żadnych regulacji lub niewystarczające prawo w tym zakresie (Bułgaria, Finlandia, Grecja, Litwa, Portugalia, Słowacja i Hiszpania). W grupie państw, w których demaskatorzy mogą zgłaszać nadużycia bez obawy o reperkusje ze strony pracodawcy znalazły się: Luksemburg, Rumunia, Słowenia i Wielka Brytania.

W ocenie mechanizmów ochrony wyróżniono takie obszary jak: prawo, politykę, społeczeństwo, perspektyw zmian i in.

Polsce wytknięto brak odrębnej ustawy o ochronie whistleblowerów, rozproszenie odnośnych przepisów w różnych aktach prawnych, które w pewnych okolicznościach dają jedynie częściową ochronę. Zauważono, że istniejące niekompletne przepisy dodatkowo podlegają różnej interpretacji sądów i trudno przewidzieć, w jaki sposób sędzia zastosuje ogólny przepis do konkretnego przypadku. Innym mankamentem polskiego prawa jest brak gwarancji anonimowości osób zgłaszających nadużycia. Dodatkowym utrudnieniem jest przypisywanie zjawisku whistleblowingu pejoratywnych konotacji. Jak tłumaczą eksperci, wynika to poniekąd stąd, że nie wyjaśnia się roli whistleblowingu w ochronie interesu publicznego, a sami demaskatorzy są narażeni na reperkusje i negatywne etykiety, np. donosiciela czy konfidenta. Próbą zmiany tego nastawienia jest popularyzowanie przez organizacje pozarządowe słowa „sygnalista”.

Takie nastawienie pokutuje w społeczeństwie, mimo że według badań Ernst & Young, 62 procent polskiej kadry kierowniczej w sektorze prywatnym popiera tę formę aktywności obywatelskiej, w porównaniu do 38 procent menadżerów w Europie.

Na tym tle deklaracje partii politycznych o wsparciu prawnej ochrony whistleblowerów mają małe

odzwierciedlenie w praktyce, a Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, według raportu TI, oceniło, że polscy sygnaliści są chronieni w sposób zadowalający, czym studzi z jednej strony zapał obywateli do zgłaszania nadużyć, z drugiej – nie mobilizuje przywódców politycznych do forsowania skuteczniejszych rozwiązań.

Sygnaliści zwolnieni z pracy za ujawnienie przypadków nadużyć mogą złożyć pozew do sądu, Państwowej Inspekcji Pracy, Rzecznika Praw Obywatelskich, a także do prokuratury. W takim przypadku pracodawca musi udowodnić, że zwolnienie pracownika było uzasadnione, z kolei pracownik musi udowodnić, że nie naraził pracodawcy na straty np. poprzez godzenie w reputację pracodawcy, ujawnienie informacji poufnych czy niezadowalające wypełnianie obowiązków.

Perspektywy polskich demaskatorów są niekorzystne. Według raportu OECD z czerwca 2013 roku, polskie przepisy o whistleblowingu są w przeważającej mierze niewystarczające z powodu rozproszenia i dowolności w stosowaniu. Według OECD, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej przyznało wprawdzie, że Polska być może potrzebuje lepszego prawa, ale nie nastąpi to szybko.

Powołując się na raport Fundacji Batorego "Ochrona prawna sygnalistów w doświadczeniu sędziów sądów pracy" (2011) podkreślono niekonsekwencję polskich sądów i nieprzewidywalność wyroków. W ocenie zasadności zwolnienia sądy najczęściej kierują się jedynie tym, co wpisano w wypowiedzeniu wręczonym pracownikowi, a to pozbawia whistleblowerów zwolnionych za odważną postawę możliwości przedstawienia swoich argumentów.

W podsumowaniu sytuacji sygnalistów w naszym kraju stwierdzono istnienie dualnej postawy wobec nich. Z jednej strony obywatele uważają, że zgłaszanie nieprawidłowości nie jest ich sprawą, z drugiej postawę osób zgłaszających uważają za odważną oraz odpowiedzialną, a samych demaskatorów za lojalnych i dbających o dobro ogółu.

Źródło:

http://www.transparency.org/news/pressrelease/transparency_international_calls_for_greater_whistleblower_protection_and_o

[Zobacz Raport TI](#)